

Wõltsamaa Gesti Wõllumeeste Selts.

Wõllu- ja käsitöö näituse
eeskawa.

Juunikuu 14. ja 15. päewal 1903.

Wõltsamaal 1903.

E. Jürison'i ja Th. Tiedt'u trüki.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

ARH

Владимир Густавович Шенников

Книжка в память о...

Дозволено Цензурою. — Юрьевъ, 3 апрѣля 1903 года.

Юрьевъ, 3 апрѣля 1903 года.

48317905

Юрьевъ, 3 апрѣля 1903 года.

Юрьевъ, 3 апрѣля 1903 года.

ARHIIVKOGU

Bibliotheca
universitatis
Dorpatensis

A. Üleüldised määrused.

§ 1. P. Eesti Põllumeeste Seltsi poolt toimepandava Seltsi näitusel on **otstarbeks** põllutöö, hobuse- ja karjakasvatuse, aiatöö, mesilasepidamise, kalakasvatuse ja käsitöö edendus.

Täheendus I: Näituse otstarbe täitmiseks peetakse näituse aja jooksul asjatundjate poolt **näitlikka kõnepsid**.

Täheendus II: Näituse otstarbe kättesaamiseks on mitmesuguste **auhindade** väljajagamine. Auhindadeks on Seltsi poolt tänamis hõbe- ja pronksaurahastid. Niisama jagab Selts kiitusekirju auhindadeks välja. Väälle selle on riigi-asutustelt ning põllutöö, aiatöö, kalakasvatuse, mesilasepidamise ja muudelt seltsidelt kui ka erainimestelt hõbe- ja pronksaurahastid, kiitusekirjastid ja raha saadud.

Täheendus III: Näituse kordapanek on iseäralise näitusetoimekonna hooleks antud, kelle otsused tarvilikul korral Seltsi koosseleku poolt kinnitatud saavad.

§ 2. Näitus peetakse 14. ja 15. juunil 1903 a. ära ja on waatajatele awatud: 14. juunil kella 10 e. lõun. kuni kella 8 õhtu; 15. juunil kella 9 homm. kuni kella 7 õhtu.

§ 3. Et näitusele toodawatest asjadest näituse ajaks **nimekirja** ehk katalogi trükkida ja näituse ruumid tarvilikult ära seada, sellepärast palutakse kõiki näitusele toodawaid asju 6 päewa enne näituse algust, s. o. juunikuu 8 päewaks üles anda. Siljemalt ülesantud asjad wõetakse küll wastu, kuid ei tule mitte näituse nimekirja.

§ 4. Asjade ülesandmiseks on **ülesandmiselehed** trükitud, kuhu küsimiste päälle täielikud kostused tulewad kirjutada. Ülesandmise leht **nr. 1** tuleb juunikuu 8 päewaks s. a. näitusetoimekonna kätte jaata, **nr. 2** aga nende samade kostustega näituseplatstil asjade sisseandmise juures ette näidata.

Täheendus I.: Kui ülesandmise juures awalikuks tuleb, et wäljapanega meeleaga wale teateid oma looma üle annab, siis kaotab ta oma looma kohta auhinna saamise õiguse.

Täheendus II.: Kõik asjad ja loomad mis näitusel mitte ära ei ole müüdnud, wiidakse näituselt raudteedel ilma maksuta koju tagasi!

Et seda õigust saada, ei tohi aga loomade ehk asjade omanikud **weskirjade ära kirju** ehk dublikatsid, mis neile asjade saatmise juures raudteel antakse, mitte ära häwitada ega kaotada, waid peawad neid **alal hoidma** ja näitusetoimekonnale ette näitama, et sellel võimalik oleks tagasiwõetavate tunnistuste pääl tarwilikka märkusi teha.

Neid asju, mis „bagajis“ näitusele toodud, ei saa mitte ilma hinnata tagasi saata, sest et tarvilik ärakiri weokirjast puudub.

§ 5. Näitusele toodawate loomade ja asjade **wastuwõtmine** näituse ruumides algab 13. juunil kell 10 hommikul ja lõpeb 14. juunil kell 9 hommikul. Asjade **wastuwõtmise** juures antakse kwiitung, mille ettenäitamisel asjad pärast näituse lõppu omanikule kätte antakse.

Täheendus I: Kui ülesandmine seaduslikka nõudmisi mitte ei täida, siis võib teda tagasi lükata.

Täheendus II: **Raisterahwa käsitööid** palutakse võimalikult **2 päewa enne näituse algust** ära tuua, et neid sündsalt üles võiks seada.

§ 6. Näitusele toodawate loomade ja asjade **wäärtus** peab üles antama.

§ 7. Näitusele toodawatel loomadel palutakse lühikene **kirjeldus** ehk **seletus** juurde liigada.

Täheendus: Igale üksikule asjale, isearanis nävutöödele, palutakse **walgest riidest** sedel pääle ömmelda, kuhu pääle tuleks tähendada: 1) **asja nimi**, 2) **wäärtus**, kui müüa, — **müügihind**, 3) **näitaja nimi** ja **elukoht**.

§ 8. Suuremate asjade **ülesandmine** ja **tarwilikud eeltööd** peawad näitajate poolt nende kulu ja tööjõuga aegsasti korda saadeta. Et tähendatud ülesandmine mitte näituse ilu ei rikuks, jelle üle walwab näitusehoimekond.

§ 9. Asjade ja loomade **finnitamine** jünneb omaniku joowi järele tema enese kulul, peab aga **ülesandmise lehe pääl** ära **tähendatud olema**.

§ 10. Näituse **asjade wigastamise** ehk muu **kahju** eest, mis ilma tema awaliku süüta on juhtunud, ei wastuta näituse juhatus mitte.

§ 11. **Raebtused** näitusesse puutuwate asjade üle tulewad **24 tunni** jooksul **kirjalikult** näitusehoimekonnale sisse anda.

§ 12. Näitusele toodawate loomade ja asjade eest wõetakse järgmilisel wiisil **seisuraha**:

1. Hobuse (üksiku ja warjaga mära) eest	100 kop.
2. Warja eest	100 "
3. Karilooma eest	50 "
4. Latriruumi eest, kui jääb mitu wäiksemat looma sees on.	100 "
5. Sea, lamba, wärika ja muu wäiksema looma eest.	30 "
6. Põllutöö-riistade, masinate, wanrite, meesterahwa käsitööde jae. eest lahthisel platstil ruutjala päält	1 kop.

7. Karja- ning põllusaaduste väiksema numbri päält **10 kop.**
8. Käsitööde eest mis tükk lauda ehk seina ära võtavad, ruutjala päält **5 kop.**, pöranda ruutjala päält **3 kop.**
9. **Sulgloomade**, (mis puuris näitusele toodakse) eest **10 kop.** puuri pealt.

Seisuraha tuleb loomade eest vastuvõtmise juures, asjade eest näituse aja jooksul ära maksta.

Täheendus I.: **Spetlikkude fogude** eest võib näitusetoimefond seisuraha kuni $\frac{1}{3}$ alandada.

Täheendus II.: **Töötavate rehepeksumajinate** eest ei ole mitte üle 5 rubla maksta.

Täheendus III.: **Äriliised kodukäsitööd** ei ole seisurahast mitte wabastatud.

§ 13. **Näituse piletite hinnad** on: laupäeval **40 kop.** pühapäeval **25 kop.**; terve näituse aja pilet nime pääle **1 rubla.**

Täheendus I.: **Priipileti** saavad loomade **talitajad** ja asjade **järewalwajad** — wiimased näituse juhatusel otsust mööda. Kes oma pileti teisele edasi andnud, kaotab pileti ja maksab seltsi hääks **1 rubla.**

Täheendus II.: **Lapsed, foolidpilased** ja **alamwäeteeinjad** maksavad pääsetähtede eest **poole hinda.**

B. Näituse kord.

§ 14. Teatust ja juhatus näitusele toodud asjade ja loomade, auuhinna- andmise põhjuste ja muu kohta saab igaüks **näituse- talitusest** ehk **büroost**, kus seks walitud näitusetoimekonna liikmed jaoskonna kaupa terwel näituse kestusel wahetpidamata walwamas on.

§ 15. **Loomade toitmise ja talitamise eest** peawad näitajad ise muret kandma. Loomade talitamisel antakse sisse- ja wälja käimiseks talitaja nime pääle priipilet, aga sel ajal, kui näitus awatud on, ei tohi talitajad mitte ilma näituse- toimekonna teadmata näituseplatsilt ära minna; ei täida nemad seda nõudmist mitte, siis peawad nad oma kuluga uue pileti ostma; nõndasama peawad talitajad uue pileti ostma, kui nad antud priipileti ära on kaotanud. **Loomade puhastamine ja asemete korraldamine** peab iga päew enne näituse awamist sündima.

Loomade ettetoomise ajal peab iga loomatalitaja oma loomade juures olema ja käju järele looma ette tooma ja kõnnitama.

Loomade talitajad ja asjade järelwaataja peawad näitusetoimekonna nõudmisi tähele panema; ei tohi näituse ruumides mitte suitsetada.

§ 16. Põllutöö-riistade ja masinate näitajate ajemikud on kohustatud näituse-toimekonna seadmise järele teatud aegadel asjade juures olema ja nende üle waatajatele seletust andma.

§ 17. Näitusele toodud loomade ja asjade müümine sünnib näitusetoimekonna liikmete juuresolemisel ehk toimekonnale teatamisel. Sga müüja maksab näituse-kassasse: loomade ja eluta asjade päält kaks protsenti, põllutöö-riistade päält pool protsenti. Kes salaja ehk ilma toimekonna lubata müüb, maksab kümme protsenti näituse-kassa hääks. Makstu wõtab vastu näitusetalitus ehk büroo.

Täheendus I: Kui asjad ehk loomad müüa, siis pandakse see iseäralise tähe pääle üles.

Täheendus II: Asjade päält mis alla 1 rubla ära müüakse, ei wõeta näituse kassuks mitte makstu. Kui aga ühel näitajal rohkem asju on ära müüdnud, siis wõetakse ülemal tähendatud makstu müüdnud asjade hinna üleüldise summa järele.

§ 18. Näituse jooksul pandakse loomade ja asjade olksjon ehk müümine enampakkumise teel toime. Kes oma loomi ehk asju enampakkumise teel müüa soowib, peab jeda ülesandmiselehele üles panema.

Täheendus: Loomade ja asjade päält, mis enampakkumise teel ära müüakse, maksetakse näituse hääks harilik protsent, mis ära on tähendatud. Kui omanik looma ehk asja ise tagasi ostab, on temal näituse hääks pool vähem maksta.

§ 19. Näitusele toodud loomad ja asjad jääwad oma koha pääle kuni 15. juunini õhtu kella 8-ni, ning peawad pääle näituse lõppu 24 tunni aja sees näituseplatsilt ära wiidama. Pääle jeda tähtaega lasjab näitusetoimekond ärawiimata asjad näitaja kulul ära koristada ja 1 kuu aega alles hoida. Asjad, mis ühe kuu jooksul pääle näituse lõppu ära wiidud ei ole, müüakse P. G. Põllumeeste Seltsi kassuks ära.

§ 20. Muuhindade wäljajagamine sünnib wiimasel näituse päewal pärast lõunat seltsi eestseisuse ja näituse toimekonna poolt auuhinnamõistjate protokollide põhjal.

C. Näituse jaostonnad.

I. Koduloomade ja kodulindude kaswatus.

A. Hobused.

I. Täiswerd:

- 1) Tööhobused: 1. liik täfud, 2. liik mädad, 3. liik mädad warsjadega, 4. liik warjad: a) mädawarjad 1 ja 2 aastased, b) täfwarjad 1 ja 2 aastased, 5. liik ruumad.
- 2) Sõiduhobused: 1. liik täfud, 2. liik mädad, 3. liik mädad warsjadega, 4. liik warjad: a) mädawarjad 1 ja 2 aastased, b) täfwarjad 1 ja 2 aastased.

II. Segawerd:

- 1) Tööhobused: 1. liik täfud, 2. liik mädad, 3. liik mädad warsjadega, 4. liik warjad: a) mädawarjad 1 ja 2 aastased, b) täfwarjad 1 ja 2 aastased.
- 2) Sõiduhobused: 1. liik täfud, 2. liik mädad, 3. liik mädad warsjadega, 4. liik warjad: a) mädawarjad 1 ja 2 aastased, b) täfwarjad 1 ja 2 aastased.

B. Kariloomad ja teised koduloomad.

1) Weised:

- I. Gesti tõugu täiswerd: a. lehmad, b. pullid, c. mullikad:
1) õhwad, 2) härjmullikad.
- II. Angleri tõugu täiswerd: a. lehmad, b. pullid, c. mullikad:
1) õhwad, 2) härjmullikad.
- III. Hollandi ja Friesi tõugu täiswerd: a. lehmad, b. pullid, c. mullikad: 1) õhwad, 2) härjmullikad.
- IV. Segawerd: a. lehmad, b. pullid, c. mullikad: 1) õhwad, 2) härjmullikad.
2) Lambad: Willa=lambad.
3) Sead:
4) Sulgloomad: kanad, hanid, pardid, kalkunid jne.

II. Karjakaswatusese jaadused ja piimatalituse riistad.

- 1) Piim: a. Kohupiim jne.; b. koor.
- 2) Wõi: a. Nõõjakoorewõi: Pariisi wõi, lauawõi, wäljajewõi, b. hapukoorewõi.

- 3) Suust: a. Schweitzi juust, b. kõwa juust, c. pehme juust.
- 4) Piimatalituse riistad: Lüpsi, kurnamise ja wanutuse= nõuud, koorelahutajad, wõitegemise masinad jne.
- 5) Will, harjased, seep, küünlad, liim jne.

III. Mehilase=pidamine.

- 1) Mesipuud mesilastega.
- 2) Meji, waha.
- 3) Mehilasepidamise riistad jne.
- 4) Kirjandus.

IV. Kalasjandus.

- 1) Kalakaswatuse jaadused: jissetehtud kilud, juitju= soola= ja kuwatatud kalad, marineeritud kalad.

V. Võlluharimine ja maaparandus.

- 1) Võllutöö käsiriistad: adrad, äkked, hanijalad, rullid, labidad, kablid, wikatid, rehad, sirbid, hangud, hargid, lina= puhastamise riistad jne.
- 2) Võllutöö masinad: külwamise, niitmise, riisumise, hõle= lõikamise, linakatkumise, rehepeksu, tuulamise jne masinad.
- 3) Majapidamise paranduse a b i n d u u d: ehituseplaa= nid, — talu eluhoonete, lautade, rehtede, kuivatuserhete plaa= nid ja mudelid, teede ja sildade plaanid ja mudelid, maamõõt= mise, weeloodimise, maakuivatamise ja niisutamise riistad.
- 4) Kunstpõlluramu: kunstõnnikud, lubi, kips, jne.
- 5) Turwa=tööstus: Turwad, turwalõikamise riistad.

VI. Käsitöö.

A. Majapidamises tarwitatawad tööd.

- 1) Raहतööd: Parksepa, sadulsepa, kingsepa, kinnassepa, kübar= sepa, ja harjassepa tööd jne.
- 2) Puu= ja punumise tööd: Puusepa, tõllassepa, püttsepa, treiali, korwipunumise, kõietegemise j. m. tööd.

B. Sepatööd.

- 1) Võllutööriistad: a, käsiriistad: adrad, äkked, rullid, wika= tid, rehad, sirbid, wiglad, hangud, labidad, wanakrid, reed, jaanid, kuivatuserhed jne.; b, masinad: külwimasinad, sõn=

nikulaotuse masinad, kartuli-wõtmise masinad, tuulamise masinad, rehepekkumasinad, niidumasinad, ruffildikamise masinad, linapuhastuse masinad jne.

- 2) **M a j a r i i s t a d**: kirwed, fiinid, wasarad, tangid, pihid, peitlid, noad — liike-noad, sulenoad, lauanoad, kahwliid, puksnoad, habemenoad, pangid, keeduriistad, pannid, kohwiveškid, kartulikoerijad, kohwipõletajad, lihapeenestamise masinad, lambid, latrid, lühtrid, lehtrid, walemid, rahakapid.
- 3) **T ö ö r i i s t a d**: puusepa, püttsepa, ratašsepa, treialt, puuldike, rättssepa, kingsepa, sadulsepa, kübarsepa, parksepa, sepa, lukusepa, hobuserautuse, ehituse, aiatöö, metsapidamise, jahi, kala-püüdmise riistad.
- 4) **W i i l i s e p a t ö ö d**.
- 5) **L u k u s e p a t ö ö d**.
- 6) **N a e l a j a t r a a d i t ö ö d**: Hobuseraelad, hobuseranad, naelad, traadivõrgud jne.
- 7) **K a r d s e p a t ö ö d**: Toebid, pangid, linad, šdelad, wannid jne.
- 8) **K u n s t s e p a t ö ö d**: majahted, taotud rauast iluašjad, kirjutuse-nõund, pildiraamid, pingid, lanad, raudaiad jne.
- 9) **P e e n e m a d m e t a l l - j a m e h a n i k a - t ö ö d**: kellad, elektrikellad, õmblusmasinad, jalgrattad, elektrimasinad.
- 10) **K õ i k s u g u s e d m u u d s e p a t ö ö d**.
Näitusele wõib sepatöö osakonda ka tarwitusel olewaid tööšid tuua.

C. Kunstkäsitööd.

- 1) Maalimise, joonistuse, tulijoonistuse j. m. tööd.
- 2) Nikerduse, puuldike, kujuraumise tööd.
- 3) Päewapildi tööd.
- 4) Raamatutrüki, kiwitrüki, raamatukõitmise tööd.
- 5) Muusikariistad: flawerid, pianinod, orelid, wiulid, puhumise-riistad.
- 6) Kullasepatööd.

VII. Kodune lõj töö, iseäranis naisterahwa näputöö.

A. Kudumine, ketrus, wärwimise tööd.

- 1) Telgedel kudumine: kangad, waibad, rätikud, linad.

- 2) Retrus: Lõngad, niidid.
- 3) Wärmimine: wärwid, wärmimise tööd.

B. Warrastega kudumine, kirjamine, õmblemine.

- 1) Warrastega kudumine ja heegeldamine.
- 2) Kirjamise ja wäljaõmblemise tööd.
- 3) Õmblemised.

Wõidufüüd.

Dsa wõiwad kõik põlluharijad, peremehed ja sulajad, wõtta.

D. Auuhinnamõistmiste eeskirjad.

1) Auuhinnamõistjad peawad tarwilikud põhjused üles tähendama, miks auuhind on määratud, igaküls ise raamatukeskesse, mis näituse kirja-fogus alles hoitakse.

T ä h e n d u s: Auuhinnamõistjad annawad oma hindamise-raamatud näituse-toimekonnale ära, vähemalt need raamatud, kus auuhinnamõistjate otsused läbistatku kokku on wõetud.

2) Auuhinnamõistjate komisjonid algawad oma tegewust näituse esimesel päewal. On soovitatav, et nad oma tööd selfamal päewal lõpetaksiwad.

3) Auuhinnamõistjate komisjon walib oma liikmete keskelt juhataja, kes otsust annab, kui arwamised lahku lähewad, nii et ühelgi arwamisel hääle-ühepaljust ei tule.

4) Auuhinnamõistjad wõiwad tarwilikul korral näituse juhatusel lubal wäljaspoolt asjatundjaid nõu andma paluda. Ülemal näitusejuhatajal on kõigis komisjonides hääleõigus.

5) Auuhinnamõistjad wõiwad hindamist oma arwamist mööda toimetada: kaalumise, mõõtmise, vaatamise waral jne.

6) Kui auuhindamisel eesküts on juhtunud, siis wõib hindamist näituse juhatuselga kokkuleppides weel kord toimetada. Wuidu ei muudeta allkirjaga fiskeantud auuhinnamõistmist mitte enam.

7) Auuhinnamõistjad annawad neid auuhindasid, mis nende jaoskonda määratud.

8) Auuhindasid antakse ainult hääd toodete eest; kui hääd ei ole, jääwad ülekarused auuhinnad järele.

9) Auuhinnamõistjad wõiwad wabaks saanud auuhindasid oma jaoskonnale paluda.

10) Teistel näitustel antud auuhinnad ei ole hindamisel mitte mõõduandwad.

11) Poomad eht asjad, mis aasta enne sellel näitusel auuhinna saanud, wõiwad ainult siis auuhinda saada, kui uemad paranenud ja kõrgema auuhinna wäärt on.

12) Muuhindasid antakse saaduste valmistajatele ja pidajatele, kui ka loomade kasvatajatele: kõrgemaid muuhindasid saavad aga üksi valmistajad ja kasvatajad, kuna teised ainult kiituskirju võivad saada. Kaupmehed saavad sarnaseid kiituskirju ainult siis, kui nendel asjade valmistaja wabriku poolt agenturi luba on.

13) Muuhinnad antakse asjade eest isikutele.

14) Üks näitaja võib mitu muuhinda saada, kui tema mitmes jaoskonnas asju ehk loomi on näitusele toonud.

15) Asjad ei tule mitte muuhinnamõistmise alla, kui näitaja tähtsaid teateid meelega walesti üles on andnud, wõdraft tööd oma tööks nimetanud jne.

16) Glajate muuhindamisel on jaoskonna alaosjade järele iseäranis tarwituse ja kaswatuse pääle waadata.

17) Muuhinnad antakse Seltsi esimehe, näituse juhataja ja näituse-toimekonna kirjatoimetaja allkirjaga wälja.

18) Hõbe-aurahad arwatakse kõrgemaks, kui pronks-aurahad.

19) Kes asju ja loomi muuhinna saamiseks näha pannud, ei wõi mitte selles jaoskonnas muuhinnamõistjaks olla, milles tema asjad wõistlewad.

Täheendus: Iseäralikkudel tarbetordadel wõib näituse juhatus lubada, et isikud neis jaoskondades, kus nende asjad ehk loomad wõistlewad, muuhinnamõistmisest osa wõtaksiwad, muud kui selle tingimisega, et nemad oma asjade ehk loomade hindamise ajal muuhinnamõistmisest tagasi astuksiwad.

20) Muuhindade määramisel tuleb iseäralikka nõudmisi silmas pida-da, mis üksikute muuhindade wäljaandmise kohta käiwad.

Täheendus: Kui kellegil ühes jaoskonnas mitmeid asju ehk loomi on, siis wõib tema hääde toodete eest iseäraliku kogu-muuhinna saada. Kogudeks arwatakse ühetõulisi asju.

